

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу КУЗЬМЕНКО
ОЛЬГИ ГЕННАДІЇВНИ на тему “УПРАВЛІННЯ СТРАХОВИМ
ПОРТФЕЛЕМ КОМПАНІЇ В ПРОЦЕСІ ТРАНСФОРМАЦІЇ
ФІНАНСОВОГО РИНКУ”, подану на здобуття наукового ступе-
ня кандидата економічних наук за спеціальністю
08.00.08 – Гроші, фінанси і кредит

Детальний аналіз дисертаційної роботи Кузьменко Ольги Геннадіївни дав змогу сформулювати такі висновки.

1. Актуальність обраної теми дослідження

В ринкових умовах господарювання важливу роль у забезпеченні стійкого розвитку страхового ринку, як складової фінансового сектору вітчизняної економіки, відіграє ефективність та стабільність функціонування його основних суб'єктів – страхових компаній. У свою чергу, стабільність роботи страховиків та забезпечення їх платоспроможності визначається якістю сформованого страхового портфеля, що актуалізується, перш за все, унаслідок появи ризиків, що виникають у результаті трансформаційних тенденцій щодо формування комплексу схожих ознак страхової діяльності та інтеграції сегментів фінансового ринку. В силу специфічності страхової діяльності, страхові компанії характеризуються відмінними від інших суб'єктів господарювання закономірностями формування, розподілу і використання фінансових ресурсів. Відповідно це впливає і на особливості формування страхового портфеля, як результату їх страхової діяльності. Таким чином, для забезпечення мінімізації ризиків страховиків необхідність дослідження питань управління страховим портфелем зумовлюється появою нових інструментів та визначається зміною підходів до формування страхового портфеля, необхідністю розроблення і впровадження відповідного науково-методичного за-

Міністерство освіти і науки України
Українська академія банківської справи
ЗАГАЛЬНИЙ ВІДДІЛ

29.04.2016 вх. № 20-05/594

безпечення формування страхового портфелю страхової компанії, що і є предметом наукового дослідження рецензованої роботи.

Розглядаючи з цих позицій дисертаційну роботу Кузьменко О. Г., слід підкреслити, що обрана тема дослідження є досить актуальною, спрямованою на розв'язання конкретної науково-прикладної задачі вдосконалення інструментарію управління страховим портфелем страхових компаній (СПСК) в умовах глобалізації.

Представлена дисертаційна робота виконана в руслі державних, регіональних та галузевих наукових програм і тем. Основні результати дисертаційної роботи були використані в дослідженнях, проведених в Українській академії банківської справи держбюджетних науково-дослідних робіт, а саме: «Формування страхового ринку України в контексті сталого розвитку» (номер державної 6 реєстрації 0107U12113), «Реформування фінансової системи України в умовах євроінтеграційних процесів» (номер державної реєстрації 0109U06782).

1. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій

Наукові положення, що знайшли відображення в дисертації, повно досліджені та достатньо обґрунтовані, про що свідчить структурна побудова та зміст роботи, широкий перелік використаних літературних джерел з досліджуваної проблеми та обсяг проаналізованої статистичної інформації. Обґрунтованість та достовірність наукових положень і результатів підтверджується використанням значного обсягу фактичного матеріалу, застосуванням широкого спектру методів економічних досліджень, нормативних та інструктивних матеріалів, апробацією на науково-практичних конференціях, а також повнотою використаної інформації та вибором методів її аналізу і обробки.

Тема дослідження розглянута та викладена всебічно і докладно. Дану роботу позитивно характеризує системність підходу до вирішення поставлених задач, логічна побудова й аналіз причинно-наслідкових зв'язків.

Висновки та рекомендації, які зроблені в дисертації, спираються на аналіз макро- та мікроекономічних взаємозалежностей, теоретико- методичної бази,

законодавчих та нормативно-правових актів. Вони ілюструються фактичним матеріалом. Висновки являють собою логічно обґрунтований підсумок виконаної роботи та в повній мірі відображують основні положення проведеного дослідження та можливі результати їхнього впровадження.

Достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації, підтверджується використанням певним чином опрацьованого матеріалу на основі методів емпіричних і теоретичних досліджень (аналіз, синтез і групування), логічного узагальнення, порівняльного і статистичного аналізу, економіко - математичного моделювання, кореляційно-регресійного аналізу.

Крім того, достовірність наукових положень та висновків визначається публікацією основних результатів дослідження у фахових виданнях та оприлюдненням їх на науково-практичних конференціях.

2. Ступінь новизни наукових положень дисертації

У дисертаційній роботі Кузьменко О. Г. розроблено теоретико- методичні положення, отримані висновки і рекомендації, що характеризуються науковою новизною та свідчать про особистий внесок автора в розвиток теорії та практики формування страхового портфеля страхових компаній (СПСК).

Наукова новизна результатів дисертаційного дослідження полягає в подальшому розвитку теоретичних і науково-методичних положень з удосконалення формування страхового портфеля страхових компаній у процесі трансформації фінансового ринку.

1. Автором на основі аналізу та систематизації основних методологічних підходів вітчизняних і зарубіжних вчених до визначення поняття "страховий портфель" (підрозділ 1.1, стор. 12-16), запропоновано підходи до визначення сутності страхового портфеля, з виділити 3 основні напрямки - з використанням абсолютних показників, з використанням вартісних показників та через управлінський аспект (підрозділ 1.1, стор. 15-16).

2. На основі аналізу підходів до визначення сутності страхового портфеля (підрозділ 1.1, стор. 12-31), а також на основі дослідження теоретичних і практичних аспектів управління страховим портфелем в Україні (підрозділ 1.2,

стор. 31-51), автором була визначена група етапів, що включає стратегічне управління (вибір цілей, способу управління, типу і виду страхового портфеля) та поточне управління ризиками, що пропонуються на страхування, та ризиками, прийнятими на страхування, (підрозділ 1.2, стор. 51).

3. В роботі ідентифіковані основні характеристики трансформаційних тенденцій на фінансовому ринку, а саме: універсалізація діяльності суб'єктів фінансового ринку; розвиток механізмів сек'юрітизації; злиття і поглинання на фінансовому ринку; інтернаціоналізація сегментів фінансового ринку, (підрозділ 1.3).

4. Автором проведена класифікація фінансових ризиків, яка дозволила згрупувати їх за ознаками економічного змісту (страхування кредитів і страхування ризиків, що призводять до інших фінансових збитків) та за правовим підходом (страхування кредитів, страхування інвестицій, страхування фінансових ризиків, страхування виданих гарантій (порук) та прийнятих гарантій (розділ 2).

5. Автором визначено, що можливість страховиків за допомогою операцій перестраховання передавати частину відповідальності іншій компанії та отримувати ризики паралельно з преміями від інших страховиків, створює необхідний функціональний базис прийняття ефективних рішень щодо збалансування страхового портфеля (розділ 3).

В цілому слід відмітити, що дисертаційне дослідження Кузьменко О. Г. відзначається високим науковим рівнем, об'єктивним критичним аналізом матеріалу з питань формування страхового портфеля страхової компанії (СПСК).

3. Повнота викладу основних результатів в наукових працях

Отже, цінність результатів дисертаційної роботи полягає у подальшому розвитку теоретичних і науково-методичних положень з удосконалення формування підходів до визначення та оптимізації страхового портфеля страхової компанії (СПСК).

Наукова новизна результатів, висновків та рекомендацій визначається тим, що вони отримані автором вперше, відзначаються особистим авторським підходом до виявлення й вирішення вагомого актуального наукового завдання - розробки й наукового обґрунтування теоретичних підходів і практичних рекомендацій щодо визначення та оптимізації страхового портфеля страхової

компанії (СПСК).

Отримані автором наукові результати та висновки дисертаційної роботи характеризуються достатнім рівнем обґрунтованості, що забезпечується шляхом використання сучасних методів наукового дослідження.

Основні положення дисертації достатньо повно викладені в опублікованих працях. За темою дисертації опубліковано 19 наукових працях загальним обсягом загальним обсягом 4,99 друк, арк., з яких особисто автору належать 2,93 друк, арк., зокрема розділи у 2 колективних монографіях, 5 статей у фахових виданнях, 10 публікацій у збірниках матеріалів конференцій, 2 публікації у виданнях, що внесені до міжнародних наукометричних баз, у тому числі іноземною мовою.. Список основних праць наведено в авторефераті та в дисертації.

Автореферат оформлений згідно з вимогами МОН України, в стислій формі передає основні положення дисертації, не містить інформації, яка не наведена в роботі.

4. Відповідність дисертації встановленим вимогам

За своєю структурою, обсягом та оформленням дисертація відповідає вимогам, встановленим МОН України до кандидатських дисертацій. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів і висновків, списку використаних джерел і додатків. Робота викладена на 216 сторінках, у тому числі містить 205 таблиць та 30 рисунків. Список використаних літературних джерел становить 178 найменувань.

5. Теоретичне та практичне значення дисертаційного дослідження

Теоретичне значення виконаного дисертаційного дослідження полягає в узагальненні та удосконаленні існуючих науково-методичних підходів до формування страхового портфеля страхової компанії (СПСК), управління, оцінки та вдосконалення страхового портфеля страхової компанії (СПСК). Автором доповнено принципи та вимоги до формування страхового портфеля, до яких віднесено збалансованість, масштаб, динамічність, однорідність та диверсифікованість. Для аналізу страхового портфеля запропоновано використовувати чотири групи показників, що характеризують відповідно

величину, структуру, динаміку та якість страхового портфеля.

Отримані результати дисертаційного дослідження, пов'язані з проведенням порівняльної характеристики традиційного підходу до управління страховим портфелем та підходу, що сформувався під впливом трансформаційних процесів на фінансовому ринку, дозволила виявити їх відмінності щодо організації відносин між страхувальником і страховою компанією; вибору виду страхового портфеля; особливостей селекції ризиків та застосування інструментів оптимізації страхового портфеля.

Одержані дисертантом результати наукового дослідження, щодо оптимізації страхового портфеля застосовуються в діяльності страхової компанії ПАТ НАСК «Оранта» та ПАТ «Страхова група ТАС».

6. Дискусійні положення та недоліки дисертаційного дослідження

Незважаючи на наукове та практичне значення одержаних автором результатів та в цілому високий рівень дисертаційного дослідження, воно не позбавлене певних недоліків, а саме:

1. Потребує уточнення авторське визначення підходів до трактування сутності страхового портфелю. В підрозділі 1.1 на рисунку 1.1 автор аналізує різні підходи до трактування сутності страхового портфелю, але характеризуючи напрямок з використанням вартісних показників автор диференціює характеристику за розміром сукупної страхової суми за діючими договорами страхування та сукупною відповідальністю страховика за діючими договорами, хоча ці поняття є тотожними.

2. Автором недостатньо уваги приділено обґрунтуванню цілей управління які визначені на рисунку 1.5 (стор. 35). Фактично така ціль страховика, як приріст капіталу не як не може бути опосередковано реалізована за рахунок управління страховим портфелем.

3. Не достатньо розглянутим є взаємозв'язок управління страховим портфелем з бізнес- процесами у страховій діяльності (стор. 44, рис. 1.6). З рисунку можна бачити, що політика перестраховування не враховує надходжень перестрахових премій від перестраховиків та їх впливу на управління страховим портфелем.

4. Автором не обґрунтовано застосування показників збитковості страхової суми за видами нон - лайф страхування в Україні у 2014 році, які представлені у підрозділі 1.2 у таблиці 1.5 (стор. 49).

5. В дисертаційній роботі недостатньо висвітленим є питання стосовно того, яким чином при визначенні ознак трансформації світового фінансового ринку будуть досягатись передумови його трансформації за рахунок інтернаціоналізація господарської діяльності та лібералізація валютно - кредитних відносин і фінансових ринків. Слід додати що на рисунку 1.11 (стор. 58) відсутня дуже важлива передумова трансформації світового фінансового ринку - створення відповідного міжнародного фінансового законодавства.

6. Узагальнюючи та систематизуючи підходи, представлені у науково-теоретичних, методологічних працях та нормативно-правових документах, щодо питання сутності та видів страхування фінансових ризиків та представляючи їх класифікацію за економічними та правовими підходами на рисунку 2.1 у підрозділі 2.1 дисертаційного дослідження (стор. 75), автором не були враховані обов'язкові види страхування, які також можна віднести до видів страхування фінансових та пов'язаних з ними ризиків, такі як:

- страхування фінансової відповідальності, життя і здоров'я тимчасового адміністратора, ліквідатора фінансової установи та працівників центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну фінансову політику, які визначені ним для вирішення питань щодо участі держави у капіталізації банку;
- страхування ризику невиклати гравцям призів у разі неплатоспроможності та/або банкрутства оператора державних лотерей;
- страхування цивільної відповідальності інвестора, в тому числі за шкоду, заподіяну доквіллю, здоров'ю людей, за угодою про розподіл продукції, якщо інше не передбачено такою угодою.

7. Не досить чітким є обґрунтування автором вибору показників розрахунку квазівідстаней - величин квадратів відхилення нормалізованих показників оцінювання потенціалу банківського страхування від еталонного значення (підрозділ 2.3, стор. 121).

8. В дисертаційній роботі відсутнє обґрунтування яким чином взявши значення коефіцієнтів біля змінних, що характеризують види страхування, по модулю можливо трансформувати їх у показник структури та отримати значення збалансованого страхового портфеля (таблиця 3.6, стор. 143, підрозділ 3.1).

7. Висновок по дисертації

Представлена дисертація Кузьменко О. Г. є логічно завершеним науковим дослідженням, яке вирішує актуальну і важливу задачу розвитку теоретичних і науково-методичних положень з удосконалення підходів до формування страхового портфелю страхової компанії.

Дисертація та автореферат відповідають існуючим вимогам МОН України. Зміст автореферату відображає основні положення дисертаційної роботи. Опубліковані за темою дисертації наукові праці достатньо повно відображають одержані результати. Статус, обсяги і кількість наукових праць відповідають вимогам МОН України.

Дисертаційна робота відповідає спеціальності 08.00.08 - гроші, фінанси і кредит. Порядок викладення наукових результатів, зміст, структура, обсяг і оформлення дисертації відповідають вимогам п. 11 постанови «Про затвердження Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою КМ України від 24 липня 2013 р. № 567 та вимогам МОН України щодо дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук.

На підставі викладеного вважаю, що дисертаційна робота заслуговує на позитивну оцінку, а її автор, Кузьменко Ольга Геннадіївна - на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 - гроші, фінанси і кредит.

Офіційний опонент

доцент кафедри фінансів та кредиту Херсонського національного університету

будівництва та архітектури,
кандидат економічних наук, доцент

Сокол С.В.

Бірю

В.О. Козельська В.К. Кривченко Т.В.